

MINISTERUL ENERGIEI
Profesionalism. Integritate. Transparență

STRATEGIA ENERGETICĂ A ROMÂNIEI

2016-2030, CU PERSPECTIVA ANULUI 2050

REZUMAT

al raportului consolidat
al sesiunilor de lucru
din cadrul procesului consultativ
al etapei de analiză calitativă
a sectorului energetic românesc

Considerații metodologice

Prezentul *Raport al etapei de analiză calitativă* constituie un document intermediar în elaborarea noii Strategii Energetice a României, rezultat dintr-un amplu proces de consultare a experților din sectorul energetic național și a părților interesate. Au fost organizate, în perioada 9 martie – 14 aprilie a.c., cinci sesiuni specializate de lucru, cu următoarele teme de dezbateri:

- Energie electrică (9 și 10 martie, Universitatea Politehnica București, UPB)
- Țiței, produse petroliere și gaze naturale (11 martie, UPB)
- Eficiență energetică, energie termică și cogenerare (24 martie, UPB)
- Guvernanța sectorului energetic (4 aprilie, Academia de Studii Economice, ASE)
- Securitate și diplomație energetică (14 aprilie, ASE).

Cele cinci teme definesc structura raportului de față.

La sesiunile de lucru au participat aproximativ 250 de specialiști ai Guvernului, ai Parlamentului și ai Administrației Prezidențiale, ai agențiilor de reglementare, ai mediului academic, ai asociațiilor de producători, distribuitori și consumatori de energie, ai organizațiilor neguvernamentale. Au fost elaborate rapoarte pentru fiecare sesiune de lucru, fiecare fiind supus consultării publice. Documentul de față se bazează pe minutele sesiunilor de lucru, pe observațiile, comentariile și propunerile rezultate din consultarea publică pe marginea rapoartelor, dar și pe alte studii și documente strategice de nivel național și internațional. **Raportul prezintă, așadar, o armonizare a pozițiilor părților interesate, dar nu reprezintă, în acest stadiu, poziția oficială a Ministerului Energiei.**

În lumina celor **trei obiective strategice fundamentale – securitatea energetică, competitivitatea sectorului energetic și a economiei naționale, protecția mediului și atenuarea schimbărilor climatice** – din etapa de analiză calitativă a rezultat o radiografie a sistemului energetic național, care îi relevă atuurile și vulnerabilitățile sistemice, dar și elementele unei viziuni de dezvoltare în orizontul de timp al Strategiei, cu multiple propuneri de căi de acțiune pentru realizarea obiectivelor strategice.

Pe baza *Analizei stadiului actual* (publicată în luna februarie pe site-ul Ministerului Energiei, împreună cu inventarul obligațiilor naționale și internaționale în sectorul energetic), a prezentului raport și a altor studii și documente strategice de dată recentă

va fi realizat documentul final al Strategiei Energetice a României.

Totodată, urmează să înceapă derularea **etapei de modelare cantitativă** a datelor despre sistemul energetic național, cu elaborarea unor scenarii de dezvoltare în orizontul anilor 2030 și 2050. Rezultatele modelării, preconizate a fi livrate la finele lunii septembrie a.c., vor furniza argumente de ordin numeric pentru ierarhizarea între acțiunile prioritare propuse în analiza calitativă, din perspectiva celor mai eficiente investiții în capacități de producție, infrastructură, eficiență energetică etc. Aceste capacități sunt menite a realiza un sector energetic european, robust, nepoluant și eficient din punct de vedere tehnologic și economic, având în centrul atenției consumatorul final.

Conținutul dezbaterilor

Cele cinci sesiuni de lucru au reliefat următoarele aspecte importante:

Guvernanța sectorului energetic

Sectorul energetic are nevoie de un cadru legislativ și de reglementare stabil, predictibil, coerent și transparent, pentru stimularea și sprijinirea investițiilor. Acesta presupune o colaborare și o coordonare eficientă între autorități și părțile interesate – Guvern, operatori, investitori, reglementatori, organizații non-guvernamentale, asociații etc.

De asemenea, trebuie adoptate cele mai bune practici de guvernanță corporativă în sectorul energetic, pentru a delimita fără echivoc activitatea statului ca legiuitor, reglementator și elaborator de politici de cea de deținător și administrator de active (fără ingerințe politice). Transparența este o exigență atât în procesul de elaborare a legislației, prin proceduri deschise și consultare publică de substanță, cât și în gestionarea activelor controlate de stat, prin eliminarea conflictelor de interese și instituirea raportărilor trimestriale și anuale la un nivel apropiat de detaliu celui specific companiilor listate la bursă.

Este imperioasă eficientizarea companiilor energetice cu capital majoritar de stat prin management profesionist, cu închiderea treptată a celor ce nu mai pot fi profitabile din cauza activelor învechite, ineficiente și poluante. Politica de dividend trebuie să urmărească exclusiv interesele de dezvoltare pe termen mediu și lung ale companiilor, fără considerente de ordin politic.

O premisă a Strategiei Energetice este liberalizarea prețurilor energiei electrice și a gazului natural, precum și crearea condițiilor pentru buna funcționare a acestor piețe: transparență, eficiență instituțională, reglementare funcțională, lichiditate, coduri tehnice și comerciale compatibile cu cele europene etc.

Securitate și diplomatie energetică

Securitatea energetică presupune acces la surse diverse de energie, prin rute alternative și de la diferiți producători, la un preț accesibil. O componentă de bază a securității energetice a României ține de capacitatea sectorului energetic de a produce energie folosind, în manieră economică și ecologică, baza diversificată de resurse naturale. Totodată, menținerea pe termen lung a unui mix energetic diversificat (cel puțin până la realizarea unei integrări avansate în piețele energetice europene), creșterea eficienței energetice și creșterea calității guvernantei sectorului energetic sunt, de asemenea, factori de securitate energetică.

Sistemele de transport și de distribuție a energiei necesită investiții în linii de interconectare, respectiv în modernizarea și informatizarea rețelelor, pentru a asigura fiabilitatea și reziliența în operare. De asemenea, este necesară modernizarea și extinderea capacităților de stocare a energiei.

Diplomația energetică trebuie să contribuie la realizarea proiectelor de interconectare și tranzit regional, deși Europa de Sud-Est nu are o tradiție a colaborării în acest sens și nici o capacitate avansată de coordonare în elaborarea, finanțarea și realizarea de infrastructură regională de anvergură.

Stabilirea țăintelor UE pentru anul 2030, respectiv 2050, precum și alte aspecte ale pieței unice de energie constituie elemente de diplomatie energetică pentru care este necesară întărirea capacității de analiză și fundamentare tehnică a deciziilor în sectorul energetic și de creștere a resurselor umane specializate.

Parteneriatul strategic cu SUA trebuie să dobândească o dimensiune energetică mai amplă și mai activă, ca pilon al dimensiunii de cooperare economică – inclusiv pe componenta de cercetare și dezvoltare tehnologică.

Priorități de investiții

Eficiența energetică este un instrument de prim ordin pentru atingerea obiectivelor strategice, contribuind la creșterea securității energetice, la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și noxe și la creșterea activității economice. Măsurile și programele de eficiență energetică necesită claritate a reglementărilor cu privire la schemele de sprijin, la mecanismele de finanțare și la mecanismele contractuale care stau la baza activității companiilor de servicii energetice.

Realizarea proiectelor de investiții în interconectarea cu dublu sens a rețelelor de energie electrică și gaze naturale cu statele vecine contribuie nemijlocit la creșterea securității în aprovizionarea cu energie, precum și a rolului regional al României ca potențial exportator de securitate energetică. În același timp, trebuie continuată modernizarea rețelelor de transport și distribuție de energie, mai cu seamă pentru gazul natural.

Strategia Energetică asumă **principiul neutralității tehnologice** pentru sectoarele energiei electrice și energiei termice, atât cu privire la nivelul și tipul de taxare, cât și cu privire la schemele de sprijin, sub constrângerile generale ale obiectivelor de securitate energetică și de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră și de noxe. Astfel, investițiile pot fi direcționate, prin mecanismele pieței libere, în mod eficient către sursele de energie și tipurile de tehnologie cele mai competitive din punct de vedere economic, cu îndeplinirea țințelor de dezvoltare durabilă și de adecvanță a sistemului electroenergetic.

Evaluarea continuă a potențialului tehnic și economic al resurselor energetice naționale presupune intensificarea activităților de explorare. Din punct de vedere instituțional, se justifică reformarea și creșterea capacității ANRM. Astfel, este oportună elaborarea unei baze de date a resurselor geologice, detaliată și actualizată, accesibilă pentru părțile interesate în aceleași condiții.

Regimul fiscal pentru activitățile de exploatare a resurselor energetice trebuie să fie competitiv, echitabil și stabil, pentru a încuraja utilizarea optimă a potențialului resurselor indigene de țiței, gaz natural, biomasă, hidroenergie și alte surse regenerabile de energie (eolian, fotovoltaic, solar, geotermal etc). În ceea ce privește țițeiul și gazele naturale, regimul fiscal trebuie să asigure un raport de tip *win-win* între stat și

investitor. Stimularea investițiilor în sectorul petrolier *upstream*, care are o mare contribuție la bugetul de stat, este importantă mai ales pe fondul prețurilor mondiale scăzute ale petrolului. Sunt necesare distincții în abordarea fiscală față de sectoarele *onshore* și *offshore*, zăcămintele mari și cele mici, câmpurile mature și cele noi etc.

Companiile energetice controlate de stat trebuie să-și asigure, prin parteneriate public-private dar și prin investiții private, necesarul de capital pentru investiții în noi capacități de producere a energiei, pentru înlocuirea treptată a celor învechite și pentru reabilitarea sistemelor centralizate de încălzire, acolo unde acest lucru este viabil.

Mix energetic

Mixul energiei electrice

Cea mai mare parte a capacităților de producție pe bază de combustibili convenționali se vor închide în perioada acoperită de strategie. Sunt necesare investiții substanțiale în noi capacități de producție, moderne, flexibile, eficiente și nepoluante, care să garanteze securitatea aprovizionării la cost minim, cu îndeplinirea țăintelor de mediu.

Modelarea cantitativă va oferi indicații cu privire la tipurile principale de capacități ce vor fi construite în România în următorii 15 ani și chiar până în 2050. Este anticipat un grad ridicat de competitivitate a gazului natural, cel puțin în comparație cu unitățile de producție în bandă pe bază de cărbune. Este de așteptat o creștere a capacităților fotovoltaice instalate la nivelul consumului individual, ceea ce va acutiza pe termen scurt și mediu problema reglementării echitabile și eficiente a accesului la rețea.

Mixul energiei termice

O mare parte a energiei termice distribuite centralizat în România este bazată pe gaz natural, restul bazându-se predominant pe cărbune. Majoritatea locuințelor din mediul rural se încălzesc utilizând biomasa, în special lemn de foc nemarcat, în sobe ineficiente. Energetica rurală, inclusiv gradul redus de eficiență energetică și de confort termic, necesită reglementare și mecanisme de sprijinire a investițiilor.

Statul român trebuie să încurajeze utilizarea pe scară cât mai largă a surselor regenerabile de energie pentru încălzire și răcire.

Mixul energiei în transporturi

Tranziția către mobilitatea pe bază de combustibili alternativi are loc lent în România. Electromobilitatea și autovehiculele pe bază de hidrogen vor avea o pondere scăzută în mixul de energie din transporturi în anul 2030, potențialul fiind ușor mai ridicat pentru autovehiculele grele pe bază de gaz natural. Principala economie de energie va rezulta din creșterea eficienței motoarelor autovehiculelor, dar cererea totală de carburanți este de așteptat să crească, în condițiile creșterii anticipate a parcului auto.

Alte aspecte importante discutate în sesiunile de lucru

Dezvoltarea susținută a sistemului energetic național are nevoie de un sistem de educație și de cercetare științifică modern și competitiv. Toate segmentele sectorului energetic necesită formarea profesională în diferite grade de specializare. Se impune o mai bună corelare a programelor de formare cu cerințele actuale și cu tendințele pieței de energie. De asemenea, educația formală în sectorul energetic trebuie extinsă de la domeniile tehnic-ingineresti și către expertiza din sectorul serviciilor asociate: economiști, juriști, *traderi*, analiști de risc, asiguratorii, comunicatori etc.

Autoritățile competente trebuie să desfășoare acțiuni substanțiale de informare și educare a consumatorilor cu privire la drepturile și responsabilitățile lor: dreptul la servicii energetice de calitate, dreptul de a schimba furnizorul, responsabilitatea de a limita impactul sectorului energetic asupra mediului, tendințe de dezvoltare a sectorului energetic, oportunități de investiții în eficiența energetică și/sau în surse regenerabile de energie etc. În sens mai larg, gradul de acceptabilitate socială a proiectelor energetice depinde și de buna calitate a informării publice în materie de energie și mediu.

Proiectele și activitățile curente ale companiilor din sectorul energetic trebuie să respecte legislația de mediu și să aplice cele mai bune practici internaționale de protecție a mediului. Este vorba atât despre explorarea și producția de cărbune, țiței și gaze naturale, cât și despre producția de energie electrică și energie termică, respectiv de managementul siturilor contaminate. De mare importanță sunt reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și de poluanți în aer, apă și sol, precum și protejarea biodiversității.